

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001 2015 Бюлетень № 1	Ф-19.09- 05.01/076.00.1/М ЮК 6-2023 Арх 13/1

ЗАТВЕРДЖЕНО

Голова Вченої ради

Галина ТАРАСЮК

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«БІЗНЕС-РИЗИКИ ТА АНТИКРИЗОВЕ УПРАВЛІННЯ»**

для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «магістр»
спеціальності 076 «Підприємництво та торгівля»
освітньо-професійна програма «Підприємництво та торгівля»
факультет бізнесу та сфери обслуговування
кафедра менеджменту, бізнесу та маркетингових технологій

Схвалено на засіданні кафедри
менеджменту, бізнесу та
маркетингових технологій
(назва кафедри)

29 серпня 2023 р.,
протокол № 6

Завідувач кафедри

Тетяна ОСТАПЧУК

Гарант освітньо-професійної
програми

Катерина ОРЛОВА

Розробник: к.е.н., доц., доцент кафедри менеджменту, бізнесу та маркетингових технологій Ганна ТКАЧУК

Житомир
2023 – 2024 н.р.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.09- 05.01/076.00.1/М /ОК 6-2023
	Екземпляр № 1	Арк 24 / 1

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів - 3	Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»	Обов'язкова	
Модулів – 1	Спеціальність 076 «Підприємництво та торгівля»	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		1-й	-
Загальна кількість годин – 90		Семестр	
		1-й	-
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних - 3 самостійної роботи – 2,625	Освітній ступінь «магістр»	Лекції	
		16 год.	-
		Практичні	
		32 год.	-
		Лабораторні	
		- год.	-
		Самостійна робота	
42 год.	-		
Вид контролю: Екзамен			

Співвідношення кількості годин аудиторних занять та самостійної роботи до загальної кількості годин становить:

для денної форми навчання – 53,3 % аудиторних занять, 46,7 % самостійної та індивідуальної роботи;

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.09- 05.01/076.00.1/М /ОК 6-2023
	Екземпляр № 1	Арк 24 / 2

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою дисципліни «Бізнес-ризиків та антикризове управління» є формування у здобувачів вищої чіткого уявлення про природу, причини і типологію криз, загроз та небезпек у діяльності підприємства, з метою генерування системи знань в сфері управління підприємством як соціально-економічною системою на основі прийняття обґрунтованих управлінських рішень за умов ризику та невизначеності на основі вітчизняного та зарубіжного досвіду подолання криз та антикризового управління підприємствами.

Завданнями навчальної дисципліни є:

- розвиток та вдосконалення практичних навичок щодо ідентифікації ризиків, оцінки ризиків та застосування методів управління ними;
- набуття студентами знань з основних аспектів теорії криз та управління підприємством в кризових ситуаціях;
- ознайомлення здобувачів вищої світи з теоретичними засадами та методичним інструментарієм антикризового управління;
- засвоєння теоретичних знань та опанування практичних навичок щодо розробки, обґрунтування та прийняття управлінських рішень в умовах ризику та невизначеності;
- формування уявлення у здобувачів вищої освіти щодо об'єктів антикризового управління на підприємстві та створення системи антикризового управління;
- розвиток і вдосконалення особистих якостей майбутніх фахівців, які є необхідними в управлінській діяльності в кризових ситуаціях.

Зміст навчальної дисципліни направлений на формування наступних **компетентностей**, визначених стандартом вищої освіти зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»:

ІК. Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі підприємництва, торгівлі та/або біржової діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій за невизначених умов і вимог.

ЗК1. Здатність до адаптації і дії в новій ситуації.

СК 3. Здатність до ефективного управління діяльністю суб'єктів господарювання в сфері підприємництва, торгівлі та/або біржової діяльності.

СК 4. Здатність до вирішення проблемних питань і прийняття управлінських рішень у професійній діяльності.

Отримані знання з навчальної дисципліни стануть складовими наступних **програмних результатів** навчання за спеціальністю код спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»:

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідас ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.09- 05.01/076.00.1/М /ОК 6-2023
	Екземпляр № 1	Арк 24 / 3

ПРН 1. Вміти адаптуватися та проявляти ініціативу і самостійність в ситуаціях, які виникають в професійній діяльності.

ПРН 9. Розробляти і приймати рішення, спрямовані на забезпечення ефективності діяльності суб'єктів господарювання у сфері підприємницької, торговельної та/або біржової діяльності.

ПРН 10. Вміти вирішувати проблемні питання, що виникають в діяльності підприємницьких, торговельних та/або біржових структур за умов невизначеності та ризиків.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Бізнес-ризик та небезпеки підприємницької, торговельної та біржової діяльності

Тема 1. Невизначеність, як першопричина виникнення ризику (ЗК 1; СК 3; СК 4; ПРН 1; ПРН 9; ПРН 10)

Визначення невизначеності та ризиків в діяльності підприємства. Причини виникнення невизначеності: недетермінованість (внаслідок неможливості повного передбачення і прогнозування) процесів, що відбуваються на підприємстві і в економічному житті; відсутність повної (вичерпної) інформації; відсутність правдивої інформації підприємств про свою фінансово-господарську діяльність; вплив суб'єктивних чинників на результати проведеного аналізу (рівень кваліфікації працівників, що здійснюють аналіз); наявність помилок в інформації: систематичних (навмисних), випадкових, механічних; нестабільність ринкової економічної системи.

Зниження рівня невизначеності забезпечується: збором інформації, що зменшує невизначеність очікувань; обробкою інформації методами аналізу, прогнозу, сценарію та з'ясуванням причин, форм і наслідків невизначеності; розробкою моделей, адекватних ситуаціям, що мають місце, й здобуттям у результаті моделювання значень цільових величин, функціональних залежностей станів об'єкта управління та навколишнього середовища.

Класифікаційні ознаки ймовірності: залежно від способів визначення, за ступенем ймовірності настання події, за об'єктом невизначеності, за місцем виникнення. Фактори невизначеності та їх класифікація: за масштабом впливу; за можливістю впливу суб'єкта на ступінь невизначеності; за належністю до елементів середовища.

Тема 2. Ризик підприємницької, торговельної та біржової діяльності (ЗК 1; СК 3; СК 4; ПРН 1; ПРН 9; ПРН 10)

Визначення сутності ризиків, об'єктивний та суб'єктивний його компоненти.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідас ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.09- 05.01/076.00.1/М /ОК 6-2023
	Екземпляр № 1	Арк 24 / 4

Риси, які властиві ризику: ймовірнісна природа, економічна природа, альтернативність, невизначеність результатів, коливання рівня ризику, постійність. Умови виникнення ризику: система прагне досягти певної мети; система обирає шлях досягнення мети; вибір проводиться в умовах невизначеності. Фактори ризику – це причини або рушійні сили, які породжують ризиковані процеси. Їх поділяють на дві частини: зовнішні та внутрішні. Джерела виникнення ризику.

Класифікація ризиків в залежності від: можливого результату; за природою виникнення; за масштабом об'єкта; за сферою виникнення; за кількістю людей, що приймають рішення; за типом; за тривалістю дії; за ознакою реалізації; за відповідністю допустимим межах; за причинами виникнення; за ситуацією за можливістю страхування; за видами підприємницької діяльності та можливістю прогнозування. Розуміння міри ризику, зони ризику, ступеню ризику та ймовірності його настання. Види ризику: політичний, соціальний, екологічний, адміністративно-законодавчий, виробничий, комерційний, транспортний, фінансовий тощо. Управління ризикам, ризик-менеджмент його особливості та структурні елементи. Напрями ризик-менеджменту та етапи реалізації.

Тема 3. Якісне оцінювання ризиків підприємницької, торговельної та біржової діяльності (СК 3; СК 4; ПРН 9; ПРН 10)

Теоретична сутність та призначення аналізу ризику. Якісний аналіз має на меті визначення чинників і зон ризику та проведення ідентифікації можливих ризиків. Для даного виду аналізу характерні два аспекти: необхідність порівнювати очікувані позитивні (сприятливі) результати з можливими економічними, соціальними несприятливими наслідками; виявлення впливу рішень, які приймаються в умовах невизначеності та конфліктності, на інтереси суб'єктів господарювання.

Розуміти та використовувати багатокрокову процедуру (алгоритм) якісного аналізу ризику та поведінки його суб'єктів щодо прийняття рішень у ситуації, обтяженій ризиком. Динамічний ризик, статичний ризик та видове різноманіття ризиків. Методи якісного аналізу ризику та алгоритми його виявлення та опису.

Тема 4. Кількісне оцінювання ризиків підприємницької, торговельної та біржової діяльності (СК 3; СК 4; ПРН 9; ПРН 10)

Кількісне оцінювання, яке являє собою чисельне визначення розмірів окремих ризиків і ризику проекту в цілому, є більш складною проблемою, ніж якісна оцінка ризику. Об'єктивні та суб'єктивні фактори впливу на зростання ступеня ризику. Ряд припущень, які використовують при аналізі ризиків. Система показників кількісної оцінки ступеню ризиків: абсолютні величини, відносні та інтервальні.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.09- 05.01/076.00.1/М /ОК 6-2023
	Екземпляр № 1	Арк 24 / 5

Системи показників абсолютного та відносного вимірювання ризиків: абсолютна величина, математичне сподівання, дисперсія, середньоквадратичне (стандартне) відхилення; відносна величина ризику, коефіцієнт варіації.

Методи кількісної оцінки підприємницьких ризиків: статистичний метод, експертний метод, аналітичний метод, метод аналогів, аналіз доцільності витрат. Показники аналізу варіабельності прибутку: сила впливу операційного важеля, поріг рентабельності, точка беззбитковості.

Тема 5. Ризик і теорія корисності (ЗК 1; СК 3; ПРН 1; ПРН 9)

Корисність виражає ступінь задоволення особи від споживання товару чи виконання будь-якої дії, одиниці корисності та функція корисності. Розуміння аксіом функції корисності: аксіома 1 – повноти, аксіома 2 – транзитивності; аксіома 3 – неперервності; аксіома 4 – незалежності; аксіома 5 – нерівних імовірностей; аксіома 6 – складеної лотереї.

Визначення корисності через поняття лотереї та побудова функції корисності. Особу, що приймає рішення, називають неохайною до ризику, коли для неї найпріоритетнішою є можливість одержати гарантовано очікуваний виграш у лотереї, ніж узяти в ній участь. За своїм фізичним змістом премія за ризик (надбавка за ризик) – це сума в одиницях виміру показника, якою суб'єкт управління згоден поступитися із середнього виграшу, щоб уникнути ризику, пов'язаного з лотереєю, і отримати гарантований дохід без ризику. Ціна не участі у лотереї та страхова сума.

Методика побудови функції корисності та послідовність кроків. мови схильності, неохайності та байдужості до ризику. Типи людей за ставленням до ризику в економіці. Нейтральною до ризику вважається людина, яка при даному очікуваному результаті байдужа до вибору між гарантованою і ризиковою альтернативами. Схильною до ризику вважається людина, яка при очікуваному результаті надасть перевагу пов'язаній з ризиком альтернативі над без ризиковою. Супротивником ризику вважається людина, яка при даному очікуваному результаті надасть перевагу без ризиковій альтернативі над ризиковою.

Тема 6. Прийняття рішень в умовах конфліктів (ЗК 1; СК 3; СК 4; ПРН 1; ПРН 9; ПРН 10)

Сутність конфлікту та головні його атрибути, так як інцидент, суб'єкт та об'єкт конфлікту. Види конфліктів. Способи розв'язання конфліктів. Насильницькі (антагоністичні) конфлікти є способами розв'язання суперечностей через руйнування структур усіх сторін-конфліктерів чи відмови всіх сторін, крім однієї, від участі в конфлікті. Компромісні конфлікти допускають декілька варіантів їхнього вирішення через взаємну зміну цілей учасників конфлікту, термінів, умов взаємодії.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.09- 05.01/076.00.1/М /ОК 6-2023
	Екземпляр № 1	Арк 24 / 6

Сфера прояву конфліктів: політичний, соціальний економічний, організаційний. За спрямованістю впливу конфлікти поділяють на вертикальні та горизонтальні. За ступенем виразності конфліктного протистояння: приховані та відкриті. За кількістю учасників конфліктної взаємодії: внутрішньо особисті, групові, між особисті. В залежності від порушених проблем: когнітивний та конфлікт інтересів.

Мотив учасників взаємодії та стратегія поведінки у конфлікті. Стратегії поведінки у конфліктних ситуаціях за К. Томасом: домінування, співробітництво, ухиляння, пристосування та компроміс. Стратегії поведінки у конфліктних ситуаціях за Дж. Рубіном та Д. Пруйтом: наступальна стратегія, стратегія розв'язання проблем, стратегія поступок.

Тактика конфлікту, види тактик: суперництво, «зваблювання», «скуйовдження пір'я», «приховані докори», позиційний зобов'язань, погрози, переконлива аргументація. Сутність та моделі конфліктних ситуацій. Модель розвитку конфлікту: співробітництва, кооперації та конкуренції. Типи конкурентної поведінки: креативна, пристосовницька, забезпечуюча. Система теорії ігор. Призначення теорії ігор. Випадки оцінювання вибору у платіжні матриці. Модель торгів. Типи торгів.

Тема 7. Інструменти управління ризиками в підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності (ЗК 1; СК 3; СК 4; ПРН 1; ПРН 9; ПРН 10)

Ризик менеджмент та методи зниження ступеня ризику. Сутність ризик-менеджменту, стратегія та тактика ризик-менеджменту. Оцінювання господарської ситуації на підприємстві та виявлення ризиків. Аналіз ризиків. Регулювання ступеню ризику. Контроль за процесом управління ризиками.

Методи регулювання ступеня ризику. Уникнення ризику є одним із найпоширеніших напрямів, який полягає в простому ухиленні від прийняття проектів, рішень, обтяжених надмірним ризиком, у відмові співпрацювати з ненадійними партнерами, постачальниками. Ухилення від ризику вважається найрадикальнішим і найпростішим напрямом, але, застосовуючи його, підприємство не отримає прибутку, пов'язаного з ризикованістю діяльності.

Напрями впливу на ступінь ризику господарювання: уникнення ризику, компенсація ризику, збереження ризику, передача ризику та зниження ризику. Методи компенсації ризиків: стратегічне планування, прогнозування, моніторинг та активний цілеспрямований маркетинг. Заходи збереження ризику: відмова від будь-яких дій, створення спеціальних резервних фондів у натуральній та грошовій формах, отримання кредитів, позик та дотацій. Методи передачі ризику: страхування, хеджування та передача ризиків через факторинг. Заходи впливу на ступінь ризику за часом здійснення: ті, що

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.09- 05.01/076.00.1/М /ОК 6-2023
	Екземпляр № 1	Арк 24 / 7

передують несприятливій події, плануються та здійснюються завчасно (страхування, самострахування, диверсифікація, договори); ті, що настають слідом за несприятливою подією (позики, кредити, дотації). Економічні методи зниження ризику: створення спеціального резервного фонду, створення страхового товарного запасу, страховий запас коштів, розробка та впровадження системи штрафних санкцій, страхування ризику, самострахування.

Змістовий модуль 2. Концептуальні засади розвитку кризових явищ та антикризове управління в підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності

Тема 8. Кризові явища в тенденціях макророзвитку (ЗК 1; СК 3; СК 4; ПРН 1; ПРН 9; ПРН 10)

Необхідність розробки концепції антикризового управління. Теоретична сутність кризовості розвитку та функціонування економічних формацій. Зв'язок з іншими дисциплінами.

Поняття кризи в соціально-економічному розвитку та причини її виникнення. Процеси функціонування та розвитку. Типологія кризових явищ: необхідність типологізації, види кризових явищ. Можливі наслідки кризової ситуації. Людський фактор антикризового управління.

Тенденції виникнення та вирішення економічних криз. Суть та закономірності економічних криз: марксистський підхід, історичний аспект макрокриз. Причини економічних криз: погляди вчених. Фази макроциклу та їх прояви. Різновиди макроциклів.

Тема 9. Загальні засади антикризового управління в підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності (ЗК 1; СК 3; СК 4; ПРН 1; ПРН 9; ПРН 10)

Економічна сутність кризи розвитку підприємства. Суперечності мікроекономічної системи. Параметри життєздатності підприємства. Причина появи кризових явищ у діяльності суб'єктів господарювання. Цикл розвитку підприємства. Системні та локальні кризи. Особливості кризи розвитку підприємства порівняно з макроекономічними кризами.

Фази кризового явища мікроекономічної системи: 1 фаза - криза ефективності; 2 фаза - криза платоспроможності; 3 фаза - криза розрахунків по боргах.

Фактори виникнення кризових явищ. Недостатній ріст виручки - приріст зобов'язань. Умови виникнення. Зовнішні та внутрішні фактори, їх види. Загальні ознаки класифікації кризових факторів. Кризові фактори залежно від функціонального спрямування менеджменту. Основні положення системи

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.09- 05.01/076.00.1/М /ОК 6-2023
	Екземпляр № 1	Арк 24 / 8

антикризового управління підприємством. Визначення антикризового управління. Суб'єкт та об'єкт антикризового управління. Поняття антикризового регулювання. Мета антикризового управління. Принципи процесу антикризового управління. Підсистеми механізму антикризового управління. Концепція системи антикризового управління.

Тема 10. Характеристика основних підсистем механізму антикризового управління в підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності (ЗК 1; СК 3; СК 4; ПРН 1; ПРН 9; ПРН 10)

Антикризове управління як засіб попередження банкрутства. Процес управління в кризових ситуаціях. Основні системи механізму антикризового управління.

Підсистема діагностики фінансового стану і оцінки перспектив розвитку бізнесу підприємства. Діагностика фінансового стану - найважливіша процедура фінансового оздоровлення. Фінансовий контролінг: функції та методи. Захисна та наступальна тактики.

Підсистема маркетингу. Маркетингова антикризова стратегія та тактика.

Антикризова інвестиційна політика. Інвестиційна стратегія і тактика. Джерела фінансування інвестицій. Оцінка інвестиційної привабливості підприємств.

Підсистема управління персоналом. Принципи ефективного управління персоналом кризового підприємства.

Підсистема організаційно-виробничого менеджменту. Основна задача. Аналіз оптимальності організаційної структури кризового підприємства. Стратегія організації антикризового виробництва.

Підсистема санації та ліквідації підприємства. Мета санації. Процес організації санації. План санації. Реструктуризація як інструмент фінансового оздоровлення підприємств.

Тема 11. Діагностика кризових явищ в процесах управління підприємницькими, торговельними та біржовими структурами (ЗК 1; СК 3; СК 4; ПРН 1; ПРН 9; ПРН 10)

Основні параметри діагностування. Визначення: «діагноз», «діагностика». Об'єкт, мета й завдання діагностики. Вимоги до діагностики: автентичність, об'єктивність, точність. Типи діагностики. Економічна діагностика. Діагностика кризи розвитку підприємства. Етапи процесу діагностики кризи розвитку підприємства.

Методи діагностики кризових ситуацій: аналітичний, експертний, лінійне та динамічне програмування, діагностика на моделях.

Оцінка бізнесу як окремих видів діагностики. Необхідність та важливість оцінки бізнесу. Види вартості підприємства. Методи оцінки компаній: метод

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.09- 05.01/076.00.1/М /ОК 6-2023
	Екземпляр № 1	Арк 24 / 9

накопичення активів та метод ліквідаційної вартості. Методи оцінки нерухомості: витратний, доходний та ринкових порівнянь. Оцінка нематеріальних активів: метод надлишкових прибутків, метод роялті, метод виграшу в собівартості, метод створення. Метод капіталізації та метод дисконтування.

Окремі методики діагностики кризових ситуацій та загрози банкрутства. Різноманітність підходів. Класифікація методик: залежно від статусу, від інформаційного забезпечення, від функціонального спрямування, від сфери застосування. Оцінка фінансового стану та загрози банкрутства на основі балансових моделей. Побудова та використання матриць фінансової рівноваги в процесі діагностики фінансового стану та загрози банкрутства підприємства. Побудова та використання статистичних моделей діагностики банкрутства підприємства (Z-критерій Альтмана).

Тема 12. Основи формування антикризової програми підприємницькими, торговельними та біржовими структурами (ЗК 1; СК 3; СК 4; ПРН 1; ПРН 9; ПРН 10)

Антикризова програма підприємства: призначення, цілі та завдання розробки. Програма та план антикризових заходів. Основні вимоги до їх розробки.

Цільові параметри антикризової програми підприємства. Суть термінів «санація» та «реструктуризація». Типи реструктуризації: санаційна, адаптаційна, випереджаюча. Відмінність санаційної реструктуризації. Система цільових показників реалізації антикризової програми як сукупність двох підсистем: результативної та забезпечувальної, їх склад.

Загальна характеристика антикризового інструментарію підприємства. Характер антикризових заходів (наступальна та захисна тактики). Класифікація антикризових заходів залежно від суб'єктів проведення: зовнішня санація, внутрішня санація та заходи, що не потребують участі кредиторів. Типологія форм санації залежно від джерел коштів, які використовуються для її проведення: використання коштів та ресурсів самого підприємства, за рахунок власників підприємства, за рахунок коштів кредиторів. Функціональні політики на підприємстві залежно від спрямованості санаційних заходів: маркетингова політика, антикризова інвестиційна політика, організаційно-виробничий менеджмент, управління персоналом. Підгрупи антикризових заходів за окремими видами діяльності: операційні, інвестиційні та фінансові. Управління розробкою антикризової програми підприємства. Принципи формування антикризової програми.

Тема 13. Антикризове управління персоналом в підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності (ЗК 1; СК 3; СК 4; ПРН 1; ПРН 9; ПРН

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.09- 05.01/076.00.1/М /ОК 6-2023
	Екземпляр № 1	Арк 24 / 10

10)

Механізми конфліктології в антикризовому управлінні. Конфлікти в розвитку організації. Деструктивний та конструктивний конфлікти в організаціях, їх функції. Причини конфліктів в організаціях. Типологія конфліктів. Процесуальні характеристики конфлікту. Стадії конфлікту: виникнення інциденту, криза у відносинах, завершення. Управлінський вплив по врегулюванню процесу конфлікту.

Антикризове управління конфліктами. Стратегії управління конфліктами: стратегія попередження та стратегія вирішення конфліктів. Методи управління конфліктами: організаційно-структурні, адміністративні, міжособистісні. Схема етапів управління конфліктом.

Антикризове управління персоналом організації. Антикризові характеристики управління персоналом. Система антикризового управління персоналом. Застосування кадрового маркетингу. Розробка та удосконалення професіограм. Формування організаційної культури. Історичні типи організаційних культур: органічна, підприємницька, бюрократична, партисипативна.

Антикризова політика в управлінні персоналом. Визначення терміну «кадрова політика». Вимоги до антикризової кадрової політики. Типи кадрової політики. Умови розробки кадрової політики підприємства: зовнішні та внутрішні фактори.

Принципи антикризового управління персоналом. Загальні, специфічні та часткові принципи. Загальні принципи: системності, рівних можливостей, поваги до людини та її гідності, командної єдності, горизонтального співробітництва, правової та соціальної захищеності. Часткові принципи: врахування довгострокової перспективи організації, інтеграції та згуртованості колективу, участі співробітників у прийнятті рішень, опори на професійне ядро кадрового потенціалу, збереження балансу інтересів керівників та підлеглих, співробітництво з профспілками. Цілісна система антикризового управління персоналом.

Менеджер з антикризового управління. Призначення та галузь діяльності менеджера в антикризовому управлінні: арбітражний керуючий, спеціаліст з антикризового управління.

Тема 14-15. Правові основи антикризового управління в підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності (ЗК 1; СК 3; СК 4; ПРН 1; ПРН 9; ПРН 10)

Досудове врегулювання господарських спорів. Заходи досудового врегулювання: пред'явлення претензії, розгляд претензії, прийняття рішення. Зміст претензії. Відповідь на претензію.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.09- 05.01/076.00.1/М /ОК 6-2023
	Екземпляр № 1	Арк 24 / 11

Банкрутство як правовий механізм захисту підприємницької діяльності. Розвиток законодавства про банкрутство в світі: британська та американська моделі. Становлення інституту банкрутства в Україні, його значення для ринкової економіки. Основні цілі інституту банкрутства. Основні функції. Ознаки інституту банкрутства. Матеріально-правові та процесуально-правові умови порушення провадження у справі про банкрутство. Сторони в справі про банкрутство: боржник (банкрут), кредитори. Учасники провадження у справі про банкрутство. Наслідки визнання суб'єкта підприємницької діяльності банкрутом.

Судові процедури, що застосовуються до боржника в процесі провадження у справі про банкрутство. Розпорядження майном боржника. Санація боржника. Порядок здійснення. Мирова угода. Ліквідаційна процедура. Порядок здійснення. Черговість задоволення вимог кредиторів.

Тема 16. Кризові явища в системі державного управління підприємницькою, торговельною та біржовою діяльністю (ЗК 1; СК 3; СК 4; ПРН 1; ПРН 9; ПРН 10)

Механізм державної влади та кризи системи управління. Органи державного управління. Джерела та ресурси державної влади. Державна влада та управління як спосіб її реалізації. Відмінні ознаки державної влади і системи державного управління.

Причини та наслідки криз державного управління. Криза державного управління. Сутнісні ознаки кризи державного управління. Етапи кризи державного управління. Процеси виникнення та проходження кризи державного управління. Соціально-політичні конфлікти в суспільстві, їх специфіка. Тактичні дії щодо управління соціально-політичними конфліктами. Системна криза державного управління. Ознаки виявлення системної кризи. Складові елементи політичної кризи: конституційно-правова криза, криза партійної системи, урядова криза, ідеологічна криза, зовнішньополітична криза.

Подолання криз державного управління. Засоби профілактики кризових ситуацій: правове забезпечення діяльності органів державної влади, впорядкування правового статусу державних органів, встановлення політичних норм. Специфіка кризи державного управління в Україні. Причини відчуження громадян від влади: технологічні, культурно-історичні, організаційні, політико-ідеологічні.

Реформи як засіб антикризового управління. Визначення терміну «реформа». Адміністративні реформи. Феномен корупції як джерело дестабілізації державної влади. Механізм подолання системної кризи державної влади в Україні.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.09- 05.01/076.00.1/М /ОК 6-2023
	Екземпляр № 1	Арк 24 / 12

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	денна форма				заочна форма			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
		л	п	с.р.		л	п	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Модуль 1								
Змістовий модуль 1. Бізнес-ризик та небезпеки підприємницької, торговельної та біржової діяльності								
Тема 1. Невизначеність, як першопричина виникнення ризику	5	1	2	2	-	-	-	-
Тема 2. Ризик підприємницької, торговельної та біржової діяльності	5	1	2	2	-	-	-	-
Тема 3. Якісне оцінювання ризиків підприємницької, торговельної та біржової діяльності	5	1	2	2	-	-	-	-
Тема 4. Кількісне оцінювання ризиків підприємницької, торговельної та біржової діяльності	5	1	2	2	-	-	-	-
Тема 5. Ризик і теорія корисності	5	1	2	2	-	-	-	-
Тема 6. Прийняття рішень в умовах конфліктів	5	1	2	2	-	-	-	-
Тема 7. Інструменти управління ризиками в підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності	5	1	2	2	-	-	-	-
Разом за змістовим модулем 1	35	7	14	14	-	-	-	-
Модуль 2								
Змістовий модуль 2. Концептуальні засади розвитку кризових явищ та антикризове управління в підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності								
Тема 8. Кризові явища в тенденціях макророзвитку	8	1	2	5	-	-	-	-
Тема 9. Загальні засади антикризового управління в підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності	8	1	2	5	-	-	-	-
Тема 10. Характеристика основних підсистем механізму антикризового управління в підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності	8	1	2	5	-	-	-	-
Тема 11. Діагностика кризових явищ в процесах управління підприємницькими, торговельними та біржовими структурами	8	1	2	5	-	-	-	-
Тема 12. Основи формування антикризової програми підприємницькими, торговельними та біржовими структурами	8	1	2	5	-	-	-	-
Тема 13. Антикризове управління персоналом в підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності	8	1	2	5	-	-	-	-

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.09- 05.01/076.00.1/М /ОК 6-2023
	Екземпляр № 1	Арк 24 / 13

Тема 14-15. Правові основи антикризового управління в підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності	9	2	4	3	-	-	-	-
Тема 16. Кризові явища в системі державного управління підприємницькою, торговельною та біржовою діяльністю	8	1	2	5	-	-	-	-
Разом за змістовим модулем 2	65	9	18	38	-	-	-	-
Усього годин	90	16	32	42	-	-	-	-

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.09- 05.01/076.00.1/М /ОК 6-2023
	Екземпляр № 1	Арк 24 / 14

5. Темі практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Тема 1. Невизначеність, як першопричина виникнення ризику 1. Сутність та види невизначеності 2. Врахування факторів невизначеності у господарській діяльності підприємств	2	-
2	Тема 2. Ризики підприємницької, торговельної та біржової діяльності 1. Сутність ризиків підприємницької діяльності 2. Класифікація підприємницьких ризиків 3. Джерела виникнення та функції ризику 4. Метод виявлення та ідентифікації ризику	2	-
3	Тема 3. Якісне оцінювання ризиків підприємницької, торговельної та біржової діяльності 1. Групування якісних методів оцінювання ризиків 2. Методи мозкового штурму 3. Метод експертних оцінок 4. Метод асоціацій, аналогій, Делфі	2	-
4	Тема 4. Кількісне оцінювання ризиків підприємницької, торговельної та біржової діяльності 1. Причини виникнення ризику. Оцінювання втрат і збитків підприємницькій діяльності 2. Абсолютні та відносні показники вимірювання ризику 3. Особливості побудови кривої ризику 4. Методи кількісного оцінювання ризиків	2	-
5	Тема 5. Ризик і теорія корисності 1. Засади теорії корисності в системі процесів прийняття рішень 2. Методичні підходи до побудови функції корисності. 3. Постулати теорії очікуваної корисності 4. Умови схильності, несхильності та байдужості до ризику	2	-
6	Тема 6. Прийняття рішень в умовах конфліктів 1. Критерії прийняття господарських рішень в умовах невизначеності Матриця прибутків і матриця витрат, особливості побудови 2. Критерії прийняття рішень в умовах повної невизначеності 3. Критерії прийняття рішень в умовах ризику і часткової невизначеності	2	-
7	Тема 7. Інструменти управління ризиками в підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності 1. Класифікація інструментів ризик-менеджменту засобів впливу на ризик 2. Методи управління ризиками 3. Перелік інструментів управління ризиками за сферами їх виникнення 4. Інструменти управління ризиками за етапами реалізації проекту	2	-

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.09- 05.01/076.00.1/М /ОК 6-2023
	Екземпляр № 1	Арк 24 / 15

8	Тема 8. Кризові явища в тенденціях макророзвитку 1. Поняття кризи в соціально-економічному розвитку та причини її виникнення. 2. Суть та закономірності макроекономічних криз. 3. Фази макроциклу та їх проявлення. 4. Різновиди макроциклів.	2	-
9	Тема 9. Загальні засади антикризового управління в підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності 1. Економічна сутність кризи розвитку підприємства. 2. Параметри життєздатності підприємства. 3. Цикл розвитку підприємства. 4. Класифікація кризових факторів.	2	-
10	Тема 10. Характеристика основних підсистем механізму антикризового управління в підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності 1. Антикризове управління як засіб попередження банкрутства. Суб'єкт та об'єкт антикризового управління. 2. Концепція системи антикризового управління підприємством. 3. Підсистеми діагностики фінансового стану і оцінки перспектив розвитку бізнесу.	2	-
11	Тема 11. Діагностика кризових явищ в процесах управління підприємницькими, торговельними та біржовими структурами 1. Етапи процесу діагностики кризи розвитку підприємства. Основні параметри діагностики 2. Методи експрес-діагностики кризових явищ 3. Методи діагностики кризових ситуацій та загрози банкрутства 4. Матриці фінансової рівноваги	2	-
12	Тема 12. Основи формування антикризової програми підприємницькими, торговельними та біржовими структурами 1. Антикризова програма підприємства: призначення, цілі та завдання розробки. 2. Суть термінів «санация» та «реструктуризація». 3. Система цільових показників антикризової програми. 4. Функціональні політики на підприємстві. Антикризові заходи за окремими видами діяльності.	2	-
13	Тема 13. Антикризове управління персоналом в підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності 1. Конфлікти в розвитку організації. Причини виникнення. 2. Стадії конфлікту, їх характеристика. Управлінський вплив. 3. Антикризове управління конфліктами. Методи управління конфліктом. 4. Система антикризового управління персоналом.	2	-
14	Тема 14-15. Правові основи антикризового управління в підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності 1. Досудове врегулювання господарських спорів. 2. Розвиток законодавства про банкрутство в світі та в Україні. 3. Основні цілі, функції та ознаки інституту банкрутства. 4. Сторони та учасники в справі про банкрутство. Стадії провадження у справі про банкрутство. Умови порушення провадження у справі. 5. Санация боржника. Порядок здійснення. Мирова угода. 6. Ліквідаційна процедура. Порядок здійснення. Черговість задоволення вимог кредиторів.	4	-

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.09- 05.01/076.00.1/М /ОК 6-2023
	Екземпляр № 1	Арк 24 / 16

15	Тема 16. Кризові явища в системі державного управління підприємницькою, торговельною та біржовою діяльністю 1. Криза державного управління. Ознаки та етапи розвитку. 2. Процеси виникнення та проходження кризи державного управління. 3. Системна криза державного управління. Ознаки та складові елементи. 4 Засоби профілактики кризових ситуацій органами державного управління.	2	-
РАЗОМ		32	-

6. Самостійна робота

Питання для самостійного опрацювання студентами

Тема 1. Невизначеність, як першопричина виникнення ризику

- 1.1. Видова класифікація невизначеності
- 1.2. Способи врахування невизначеності в процесі прийняття господарських рішень.
- 1.3. Класифікація факторів невизначеності

Тема 2. Ризики підприємницької, торговельної та біржової діяльності

- 2.1. Елементи ризику
- 2.2. Види транспортних ризиків
- 2.3. Види валютних ризиків

Тема 3. Якісне оцінювання ризиків підприємницької, торговельної та біржової діяльності

- 3.1 Сутність якісного оцінювання ризиків
- 3.2. Алгоритм якісного оцінювання ризиків
- 3.3. Ранжування ризиків

Тема 4. Кількісне оцінювання ризиків підприємницької, торговельної та біржової діяльності

- 4.1. Особливі підходи до оцінки і вибору оптимального рішення
- 4.2. Порівняння альтернатив, вибір прийнятної альтернативи
- 4.3. Система показників кількісної оцінки ризику
- 4.4. Переваги та недоліки кількісної системи оцінки підприємницьких ризиків

Тема 5. Ризик і теорія корисності

- 5.1. Ефект фінансового левериджу
- 5.2. Корисність за Нейманом. Сподівана корисність.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідас ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.09- 05.01/076.00.1/М /ОК 6-2023
	Екземпляр № 1	Арк 24 / 17

5.3. Економічна сутність премії за ризик та страхової суми

5.4. Крива байдужості

Тема 6. Прийняття рішень в умовах конфліктів

6.1. Сутність теорії ігор в прийнятті рішень

6.2. Групи критеріїв вибору рішень

6.3. Оцінювання ефективності методів зниження ризику

Тема 7. Інструменти управління ризиками в підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності

7.1. Інструменти управління проектними ризиками (за Королькова О.М.)

7.2. Класифікація інструментів управління проектними ризиками

7.3. Класифікація управління ризиками в залежності від фази реалізації проекту

Тема 8. Кризові явища в тенденціях макророзвитку

8.1. Типологія криз.

8.2. Суть та закономірності макроекономічних циклів за К. Макрсом

8.3. Причини виникнення криз в макророзвитку.

Тема 9. Загальні засади антикризового управління в підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності

9.1. Особливості мікроекономічної кризи.

9.2. Фази кризового явища та їх характеристика.

9.2. Людський фактор антикризового управління.

Тема 10. Характеристика основних підсистем механізму антикризового управління в підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності

10.1. Підсистема маркетингу.

10.2. Підсистема антикризової інвестиційної політики.

10.3. Підсистема управління персоналом.

10.4. Підсистема організаційно-виробничого менеджменту.

10.5. Підсистема санації та ліквідації підприємства.

Тема 11. Діагностика кризових явищ в процесах управління підприємницькими, торговельними та біржовими структурами

11.1. Оцінка бізнесу: необхідність та мета.

11.2. Види вартості підприємства.

11.3. Методи оцінки компаній: Витратний метод. Переваги та недоліки.

11.4. Методи оцінки компаній: Доходний метод. Переваги та недоліки.

11.5. Методи оцінки компаній: Метод ринкових порівнянь. Переваги та недоліки.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідас ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.09- 05.01/076.00.1/М /ОК 6-2023
	Екземпляр № 1	Арк 24 / 18

11.6. Використання балансових моделей.

11.7. Статистичні моделі (Z- критерій Альтмана).

Тема 12. Основи формування антикризової програми підприємницькими, торговельними та біржовими структурами

12.1. Типи реструктуризації.

12.2. Класифікація антикризових заходів залежно від характеру та суб'єктів проведення.

12.3. Типологія форм санації залежно від джерел коштів.

12.4. Управління розробкою антикризової програми підприємства.

Тема 13. Антикризове управління персоналом в підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності

13.1. Типологія конфліктів.

13.2. Історичні типи організаційних культур.

13.3. Принципи антикризового управління персоналом. Загальні принципи. Часткові принципи. Цілісна система антикризового управління персоналом.

13.4. Менеджер з антикризового управління.

Тема 14-15. Правові основи антикризового управління в підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності

14-15.1. Наслідки визнання суб'єкта підприємницької діяльності банкрутом.

14-15.2. Розпорядження майном боржника. Порядок здійснення.

Тема 16. Кризові явища в системі державного управління підприємницькою, торговельною та біржовою діяльністю

16.1. Органи державного управління.

16.2. Державна влада та управління як спосіб її реалізації.

16.3. Специфіка кризи державного управління.

16.4. Реформи як засіб антикризового управління.

7. Методи навчання

Під час вивчення дисципліни «Бізнес-ризика та антикризове управління» використовуються методи навчання, що сприяють досягненню відповідних програмних результатів.

Результат навчання	Метод навчання
ПРН 1. Вміти адаптуватися та проявляти ініціативу і самостійність в ситуаціях, які виникають в професійній діяльності	Лекції в форматі відеоконференцій, презентація, вирішення практичних завдань, обговорення проблемних ситуацій та кейсів, дискусія, бесіда
ПРН 9. Розробляти і приймати рішення, спрямовані на забезпечення ефективності	Лекції в форматі відеоконференцій, презентація, вирішення практичних

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.09- 05.01/076.00.1/М /ОК 6-2023
	Екземпляр № 1	Арк 24 / 19

діяльності суб'єктів господарювання у сфері підприємницької, торговельної та/або біржової діяльності.	завдань, обговорення проблемних ситуацій та кейсів, дискусія
ПРН 10. Вміти вирішувати проблемні питання, що виникають в діяльності підприємницьких, торговельних та/або біржових структур за умов невизначеності та ризиків	Лекції в форматі відеоконференцій, презентація, вирішення практичних завдань, обговорення проблемних ситуацій та кейсів, дискусія

8. Методи контролю

Поточний контроль

В процесі поточного контролю здійснюється перевірка запам'ятовування та розуміння програмного матеріалу, набуття вміння і навичок конкретних розрахунків та обґрунтувань, опрацювання, публічного та письмового викладу (презентації) певних питань дисципліни.

Поточний контроль здійснюється шляхом опитування або тестування під час лекцій та практичних занять, а також за підсумками систематичності і активності роботи студента протягом семестру. У разі невиконання завдань поточного контролю з об'єктивних причин, студент має право скласти їх індивідуально до останнього практичного заняття. Порядок організації такого контролю визначає викладач, який проводить практичні заняття. Результати поточного контролю знань студентів заносяться до робочого журналу викладача та доводяться до відома студентів.

Модульний контроль.

Модульний контроль здійснюється у формі контрольних робіт за окремими частинами дисципліни (модулями). Для контролю дисципліна «Бізнес-ризик та антикризове управління» поділена на 2 модулі.

Типова структура контрольної роботи містить теоретичну частину. Теоретична частина – розкрити зміст теоретичних питань та/або надати відповіді на тестові завдання.

За відсутності студента на контрольному заході без поважних причин модуль вважається не опанованим. Перескладання модулів здійснюється у терміни, визначені викладачем. Результати модульного контролю доводяться до відома студентів.

Підсумковий контроль.

Підсумковий контроль – комплексне оцінювання якості засвоєння навчального матеріалу дисципліни за всіма видами навчальних занять.

Підсумковий контроль здійснюється у формі екзамену. Основним завданням екзамену є перевірка розуміння студентами програмного матеріалу дисципліни в цілому, розуміння логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатність творчо використовувати отримані знання.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідас ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.09- 05.01/076.00.1/М /ОК 6-2023
	Екземпляр № 1	Арк 24 / 20

Підсумковий контроль здійснюється у тестовій формі.

У разі виконання студентом всіх видів поточних та модульних контрольних заходів семестровий контроль може проводитись без участі студента шляхом визначення сумарних результатів двох модульних контролів та результатів поточної роботи.

Для формування підсумкової оцінки знань студентів за поточною сумою балів і одержаними балами на екзамені використовується уніфікована шкала оцінювання з переведенням одержаних балів в традиційну шкалу оцінок та в оцінки ECTS.

Перевірка досягнення програмних результатів навчання здійснюється з використанням наступних методів.

Результат навчання	Методи контролю
ПРН 1. Вміти адаптуватися та проявляти ініціативу і самостійність в ситуаціях, які виникають в професійній діяльності	Самоконтроль, блиц-опитування, доповіді, захист доповідей, розв'язок практичних завдань, тестування, виконання модульної контрольної роботи; екзамен
ПРН 9. Розробляти і приймати рішення, спрямовані на забезпечення ефективності діяльності суб'єктів господарювання у сфері підприємницької, торговельної та/або біржової діяльності.	Самоконтроль, блиц-опитування, доповіді, захист доповідей, розв'язок практичних завдань, тестування, виконання модульної контрольної роботи; екзамен
ПРН 10. Вміти вирішувати проблемні питання, що виникають в діяльності підприємницьких, торговельних та/або біржових структур за умов невизначеності та ризиків	Самоконтроль, блиц-опитування, доповіді, захист доповідей, розв'язок практичних завдань, тестування, виконання модульної контрольної роботи; екзамен

9. Критерії оцінювання за видами робіт

Розподіл балів за видами робіт представлено наступним чином:

- поточна робота на парах – 70 б.
- модульний контроль – 30 б.

Шкала оцінювання

За шкалою	Екзамен	Бали
A	відмінно	90-100
B	добре	82-89
C		74-81
D	задовільно	64-73
E		60-63
FX	Незадовільно	35-59
F		0-34

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.09- 05.01/076.00.1/М /ОК 6-2023
	Екземпляр № 1	Арк 24 / 21

10. Рекомендована література

Основна література

1. Боровик М. В. Ризик-менеджмент : конспект лекцій для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 073 – Менеджмент. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2023. – 63 с. URL: <http://surl.li/ijjuvu>
2. Войтко С.В., Мельниченко А.А. Лідерство та антикризовий менеджмент. К. КПІ ім. Ігоря Сікорського, В-во «Політехніка». 2021. 194 с. URL: <https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/112e23a7-d655-4472-9287-03d508177a68/content>
3. Глущенко С.В., Івахненко С.В. Антикризове управління на підприємстві: фінансово-організаційні аспекти. Конспект лекцій : навч. посіб. Київ: НаУКМА, 2020. 92 с. URL: https://www.ivakhnenkovaudit.info/zPubl/Hlushchenko_Ivakhnenkov_2020.pdf
4. Демченко Г. В. Ризик менеджмент: конспект лекцій для студентів спеціальності 073 "Менеджмент" першого бакалаврського рівня. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2021. 74 с. URL: <http://surl.li/pcelar>
5. Кодекс України з процедур банкрутства від 18.10.2018 № 2597-VIII. URL.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19#Text>
6. Кравченко М.О., Бояринова К.О., Копішинська К.О. Управління ризиками: навчальний наочний посібник для студентів спеціальності 073 «Менеджмент». Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. 432 с. URL: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/43528>
7. Кривов'язюк І.В. Антикризове управління підприємством : навчальний посібник. 3-тє видання, доповн. і переробл. Київ : Видавничий дім «Кондор», 2020. 396 с. URL: <http://surl.li/hvsjcb>
8. Лактіонова О. А. Управління фінансовими ризиками: навчальний посібник. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2020. 256 с. URL: <http://surl.li/fphulf>
9. Менеджмент : Підручник / С.Ю. Бірюченко, К.О. Бужимська, І.В. Бурачек та ін.; під заг. ред. Т.П. Остапчук. Житомир: Державний університет «Житомирська політехніка». Житомир: Вид-во «Рута», 2021. 856 с. URL: <https://learn.ztu.edu.ua/course/view.php?id=4723>
10. Підприємництво та основи бізнесу. Практикум: Навчальний посібник / [Біляк Т.О., Бірюченко С.Ю., Бужимська К.О., та ін.]; під заг. ред. Т.П. Остапчук. Житомир : Житомирська політехніка, 2023. 280 с. URL: <https://learn.ztu.edu.ua/course/view.php?id=4723>
11. Скопенко Н.С., Федулова І.В., Мазник Л.В., Кириченко О.М., Удворгелі Л.І. Економічні ризики: методи вимірювання та управління : навчальний посібник. Київ : Видавничий дім «Кондор», 2021. 348 с. URL: <https://dspace.nuft.edu.ua/server/api/core/bitstreams/ad3cf033-6858-4e2f-b001-85f9b3dc0d8f/content>

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.09- 05.01/076.00.1/М /ОК 6-2023
	Екземпляр № 1	Арк 24 / 22

Допоміжна література

1. Бужимська К.О., Ткачук Г.Ю. Оцінка процесів модернізації на підприємствах деревообробної промисловості. Економіка управління та адміністрування. 2020. №1 (91) С. 15-22. URL: <http://ema.ztu.edu.ua/article/view/200758>
2. ДСТУ ISO Guide 73:2013. Керування ризиком. Словник термінів (ISO Guide 73:2009, IDT). URL: https://dnaop.com/html/62801/doc-%D0%94%D0%A1%D0%A2%D0%A3_ISO_Guide_73_2013
3. ДСТУ IEC/ISO 31010:2013 Керування ризиком. Методи загального оцінювання ризику (IEC/ISO 31010:2009, IDT). URL: https://zakon.isu.net.ua/sites/default/files/normdocs/iso_31010.pdf
4. ДСТУ ISO 31000:2018 Менеджмент ризиків. Принципи та настанови (ISO 31000:2018 Risk Management – Principles and guidelines on implementation, IDT). URL: <https://www.iso.org/obp/ui/#iso:std:iso:31000:ed-2:v1:en>
5. ДСТУ ISO/TR 31004:2013 Управління ризиками – Керівництво з впровадження ISO 31000 (Risk management – Guidance for the implementation of ISO 31000, IDT). URL: <https://www.iso.org/standard/56610.html?browse=tc>
6. Кривов'язюк І. В. Економічні наслідки поширення COVID-19 та проблема банкрутства в Україні. Сучасні питання економіки і права. 2020. № 1 (11). С. 146-153. URL: <http://surl.li/oxqzer>
7. Лагунова І.А. Сутність та принципи концепції ризик-менеджменту. Актуальні проблеми державного управління. 2018. № 1 (53). С. 44–52. URL: <http://surl.li/ebrijqo>
8. Мартиненко О. Чи загрожує світовій економіці нова глобальна криза / Європейська правда, 11 лютого 2019 року. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/experts/2019/02/11/7092693/>
9. Офіційний сайт Міжнародної організації зі стандартизації (International Organization for Standardization, ISO). URL: <https://www.iso.org/committee/629121/x/catalogue/>
10. Слюз А. Індикатори ризиків в управлінні підприємством. URL: <http://surl.li/lephtn>
11. Сосновська О. О., Деденко Л. В. Напрями стійкого функціонування підприємства в умовах невизначеності. Збірник наукових праць Університету Державної фіскальної служби України. 2018. № 2. С. 369–383. URL: <http://surl.li/opurik>
12. Сосновська О.О., Деденко Л.В. Ризик-менеджмент як інструмент забезпечення стійкого функціонування підприємства в умовах невизначеності. URL: <https://journal.eae.com.ua/index.php/journal/article/view/64/52>
13. Ткачук Г.Ю. Ефективне управління підприємством в умовах кризових станів та ризиків. Економічний простір. №183, 2023. С. 64-68. URL: <https://prostir.pdaba.dp.ua/index.php/journal/article/view/1214>

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.09- 05.01/076.00.1/М /ОК 6-2023
	Екземпляр № 1	Арк 24 / 23

14. Ткачук Г.Ю. Інструментарій забезпечення економічної безпеки підприємства. Економічний простір. 2022. № 178. С. 55-59. URL: <http://www.prostir.pdaba.dp.ua/index.php/journal/article/view/1069/1030>

15. Ткачук Г.Ю., Виговський В.Г., Ренчковська В.Л. Ризик-менеджмент в системі управління підприємством. Інфраструктура ринку. Електронне фахове видання. 2022. № 63. С. 88-92. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2022/63_2022/19.pdf

16. Ткачук Г. Ю. Сучасні тенденції розвитку сільського господарства в контексті забезпечення його економічної безпеки. Вісник ЖДТУ. Серія: Економіка, управління та адміністрування. 2019. № 1 (87). С. 42-47. URL: <http://ven.ztu.edu.ua/article/view/163037>

17. Tkachuk H.Yu., Biliak T.O., Vyhovskyi V.G. Understanding the nature of crises and risks in the process of ensuring the efficiency of enterprise management. URL:

https://www.researchgate.net/publication/369893620_Rozuminna_prirodi_kriz_ta_rizikiv_u_procesi_zabezpecenna_efektivnosti_upravlinna_pidpriemstvom

18. Хринюк О. С., Бова В. А. Моделі розрахунку ймовірності банкрутства як метод оцінки фінансового потенціалу підприємства. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6121>

19. Чайкіна А.О. Особливості інтеграції ризик-менеджменту в систему управління підприємством. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1337/1292>

11. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
2. Журнал «Ефективна економіка». URL: <http://www.economy.nayka.com.ua>.
3. Журнал «Соціально-економічні проблеми і держава». URL: <http://sepd.tntu.edu.ua>.

4. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. URL: <http://nbuv.gov.ua/>.

5. Освітній портал Державного університету «Житомирська політехніка» URL: <https://learn.ztu.edu.ua/>

6. Офіційний портал Верховної Ради України. URL: <https://www.rada.gov.ua/>.

7. Сайт бібліотеки Державного університету «Житомирська політехніка». URL: <http://lib.ztu.edu.ua>.

8. Сервіс Google Академія. URL: <https://scholar.google.com.ua>.